

ingediend op **1578** (2022-2023) – Nr. 3
13 maart 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Elisabeth Meuleman, Hilâl Yalçın en Jan Laeremans

over het ontwerp van decreet

over het hybride onderwijs
in het secundair onderwijs

Documenten in het dossier:

1578 (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
– Nr. 2: Amendementen

verzendcode: OND

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçin;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Toelichting door minister Ben Weyts.....	4
1.	Beleidscontext.....	4
2.	Doelstellingen.....	5
3.	Op basis van wetenschappelijk onderzoek.....	5
4.	Hybride onderwijs.....	6
5.	Inhoud van het ontwerp van decreet.....	6
5.1.	Keuze van de school.....	7
5.2.	Oog voor kwaliteit.....	8
5.3.	Oog voor iedereen.....	8
6.	Besluit.....	9
II.	Bespreking.....	9
1.	Tussenkomen van de leden.....	9
1.1.	Steve Vandenberghe.....	9
1.2.	Hilâl Yalçın.....	11
1.3.	Gwendolyn Rutten.....	12
1.4.	Elisabeth Meuleman.....	13
1.5.	Jan Laeremans.....	14
1.6.	Karolien Grosemans.....	17
2.	Antwoorden van minister Ben Weyts.....	18
3.	Bijkomende vragen en antwoorden.....	20
III.	Stemming.....	22
1.	Artikelsgewijze stemming.....	22
2.	Stemming over het geheel.....	23
	Gebruikte afkortingen.....	24

Op 2 maart 2023 besprak de Commissie voor Onderwijs het ontwerp van decreet over het hybride onderwijs in het secundair onderwijs.

I. Toelichting door minister Ben Weyts

1. Beleidscontext

Minister *Ben Weyts* geeft mee dat het ontwerp van decreet in de loop van het proces van naam is gewijzigd. Hij werkt al enige tijd aan het ontwerp van decreet en heeft vastgesteld dat de oorspronkelijke titel – ontwerp van decreet over het interactief afstandsonderwijs in het secundair onderwijs – voor een aantal onterechte ongerustheden zorgde. Daarom heeft de Vlaamse Regering besloten om de titel aan te passen: ontwerp van decreet over het hybride onderwijs in het secundair onderwijs.

De minister geeft vier elementen om de beleidscontext te schetsen. Ten eerste is het ontwerp van decreet voortgekomen uit het streven naar meer onderwijskwaliteit. De minister gelooft oprecht dat afstandsonderwijs een kwalitatieve aanvulling kan zijn op contactonderwijs, met heel wat voordelen voor bepaalde leerlingen. Dat blijkt ook uit wetenschappelijk onderzoek.

Ten tweede vult het ontwerp van decreet een juridisch vacuüm in. De minister benadrukt dat er vandaag niets is geregeld en er dus ook geen beperkingen, voorwaarden of context worden meegegeven.

Ten derde maakt het ontwerp van decreet deel uit van de visie op en het geheel aan realisaties voor Digisprong.

Ten vierde wil het ontwerp van decreet ook de regeldruk beperken en is het met opzet erg 'light' gehouden.

De minister verwijst naar de visienota Digisprong in het kader van het Vlaamse relanceplan (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 591/1-2). De minister moest toen sommige commissieleden ervan overtuigen dat Digisprong zich niet beperkte tot een investeringsoperatie in hardware, in laptops, maar dat de opzet ruimer is. Het gaat over een volledige digitalisering van het onderwijs, inclusief nieuwe leermiddelen. Ook wil hij ervoor zorgen dat leerkrachten geschoold worden om met de digitale leermiddelen efficiënt en pedagogisch aan de slag te gaan.

Vandaag bestaat er een juridisch vacuüm voor het afstandsonderwijs. Er is niets geregeld en dus zijn er ook geen beperkingen of voorwaarden. Op grond van de huidige decreetgeving is alles of toch veel mogelijk. De minister achtte het daarom zinvol om het afstandsonderwijs te reguleren, om meer zekerheid te bieden en het goed te begeleiden en te kanaliseren.

Men zou – bij manier van spreken – de volledige Codex Secundair Onderwijs kunnen herschrijven voor afstandsonderwijs en hybride onderwijs. De minister heeft er bewust voor gekozen om dat niet te doen. Er is al genoeg regelgeving in onderwijs. Het is zijn bedoeling om de scholen die met afstandsonderwijs aan de slag willen gaan een solide juridische basis te bieden zonder elk detail te willen regelen. De commissieleden zullen zien dat hij daarom het ontwerp van decreet 'lean and mean' heeft gehouden, met duidelijke voorwaarden voor kwaliteit, zonder verstikend te willen zijn.

2. Doelstellingen

Minister Ben Weyts heeft het voorbije jaar van veel scholen vragen gekregen over het juridische statuut van hybride onderwijs en afstandsonderwijs. Het gaat vaak om heel praktische vragen. Mogen scholen leerstof die in afstandsonderwijs werd gezien ook evalueren? Mag dat dan meetellen voor de eindevaluatie? Wat met de verzekering? De scholen willen dat kinderen verzekerd zijn als ze buiten de schoolmuren onderwijs volgen, zoals dat vandaag ook gebeurt bij stages. De verzekeraar vraagt de scholen of afstandsonderwijs wel mag.

Op dit moment werken al heel wat scholen met afstandsonderwijs. In het voorjaar van 2022 bezocht het kabinet van de minister een tiental scholen die met afstandsonderwijs aan de slag zijn. De vraag om een juridische onderbouw te krijgen, komt in eerste instantie van die frontrunners, die vandaag al bezig zijn met afstandsonderwijs maar die met heel wat vragen zitten.

De minister wil voldoende ruimte laten voor het pedagogische project en de context van iedere school. Elke school is anders en dat wil hij in het ontwerp van decreet maximaal respecteren.

Toch vindt de minister het belangrijk om ook een aantal voorwaarden in te bouwen die garanties bieden voor de kwaliteit van het onderwijs (en het afstandsonderwijs), voor het leerrecht en de participatiekansen van elke leerling en voor een voldoende gedragenheid binnen de school. Hij vindt het belangrijk om er een positief verhaal van te maken. Dat kan natuurlijk alleen als zowel het personeel, de leerlingen als de ouders mee zijn in het verhaal.

3. Op basis van wetenschappelijk onderzoek

Aangezien onderwijskwaliteit de eerste ambitie is, is het ontwerp van decreet gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. In de commissie wordt vaak gesproken over evidencebased beleid. Ook dit ontwerp van decreet is een voorbeeld van beleid op basis van wetenschappelijke aanbevelingen, stipt de minister aan.

Er is niet alleen het eigen Vlaamse onderzoek, de Monitor ICT-Integratie in het Vlaams Onderwijs, over ICT-middelen van leerlingen en scholen, maar in 2021 heeft de minister ook een onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek over het thema besteld. Dat werd in 2022 opgeleverd. Op die manier beschikt de minister over recente inzichten waarop hij het beleid kan baseren. Daaruit blijkt dat 'blended learning' heel wat voordelen heeft als het op de juiste manier wordt ingezet.

Zo kan hybride onderwijs bijdragen tot flexibiliteit in het leerproces en differentiatie, waarbij leerlingen met achterstand specifiek geholpen kunnen worden en sterke leerlingen meer uitdagingen kunnen krijgen; cognitief activerende werkvormen waarbij verschillende aspecten van kennis en inzicht moeten worden samengelegd om een oefening op te lossen; meer motivatie van leerlingen; meer zelfstandigheid van leerlingen in het leerproces, wat interessant is voor leerlingen uit de tweede en zeker de derde graad met het oog op de overstap naar het hoger onderwijs; een positief effect op de leeruitkomsten en het op verschillende manieren presenteren van leerinhouden (video, audio, widget enzovoort).

Tegelijk toont het OBPWO-onderzoek aan dat het wettelijke kader een van de randvoorwaarden is om tot kwalitatief afstandsonderwijs te komen. Sommige scholen voelen zich onzeker door het ontbreken van een wettelijk kader.

Daarnaast zeggen ook de Raad van de Europese Unie en de OESO dat een wettelijk kader ontbreekt. Met Digisprong wil de minister Vlaanderen voor digitalisering

laten evolueren van een positie van achterstand naar een van voorsprong. Het rechtskader is daarbij een belangrijke stap.

Minister Ben Weyts geeft mee dat het decreet ten laatste in het schooljaar 2026-2027 zal worden geëvalueerd met het oog op een mogelijke bijsturing (artikel 10 van het ontwerp van decreet).

4. Hybride onderwijs

Hybride onderwijs is simpelweg de combinatie van contactonderwijs en interactief afstandsonderwijs, schetst de minister. Geen enkele school in Vlaanderen is op dit moment vragende partij om alleen of hoofdzakelijk afstandsonderwijs aan te bieden. Dat wil de minister ook niet. Contactonderwijs blijft de norm. Het beste onderwijs is in de klas in contact met een leerkracht.

Ook wetenschappelijk onderzoek toont dat aan. Uit onderzoek van Pulham en Graham (2018) blijkt dat de fysieke en online component niet los van elkaar kunnen worden gezien. Het is de bedoeling dat beide componenten weloverwogen gecombineerd worden om elkaar te versterken. Zo wordt het onderwijs aantrekkelijker voor zowel de leerling als de leerkracht. Uit het wetenschappelijk onderzoek blijkt ook dat een keuze voor 100 procent interactief afstandsonderwijs niet de voordelen kan bieden van een combinatie van contactonderwijs met interactief afstandsonderwijs.

Uiteraard zal de minister niet beslissen over de precieze wijze waarop afstandsonderwijs nuttig kan worden ingezet. Hij is ervan overtuigd dat afstandsonderwijs in een aantal scholen geen goed idee is, om verschillende redenen: het schoolpubliek, het lerarenteam dat liever fysiek lesgeeft enzovoort.

Toch geeft het ontwerp van decreet ook wat richting, bijvoorbeeld door een definitie van afstandsonderwijs in te voeren. Daarbij is het voor de minister cruciaal dat afstandsonderwijs altijd interactief is. Dat is het onderscheid tussen onderwijs en huiswerk. Bij onderwijs moet er altijd feedback mogelijk zijn van de leerkracht. Enkele scholen vroegen welke werkvormen ze konden gebruiken. De minister spreekt zich daar niet over uit. Daarom worden zowel synchroon onderwijs (via een liveverbinding) als asynchroon onderwijs (waarbij er bijvoorbeeld met Book-Widgets gewerkt kan worden) als mogelijkheden opgenomen.

5. Inhoud van het ontwerp van decreet

Het ontwerp van decreet maakt afstandsonderwijs enkel mogelijk voor het voltijds secundair onderwijs en in het buso OV4. In duaal leren kan afstandsonderwijs ook, omdat het als voltijds secundair onderwijs wordt beschouwd. Het ontwerp van decreet laat geen afstandsonderwijs toe in het basisonderwijs, het buso OV1, OV2 en OV3, de aanloopstructuuronderdelen en het stelsel van leren en werken. Dat is een bewuste keuze. Afstandsonderwijs vereist een zekere zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Bij heel jonge kinderen of kwetsbare doelgroepen is die soms te weinig aanwezig. Die keuze is ook gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Hybride onderwijs kan enkel werken als leerlingen voldoende zelfstandigheid hebben. Daarnaast kan het ook bijdragen aan het leren zelfstandig werken.

Net daarom wordt een getrapte regeling ingevoerd waarbij in het secundair onderwijs de eerste graad tot 20 procent, de tweede graad tot 30 procent en de derde graad tot 40 procent van de onderwijstijd kan invullen met afstandsonderwijs. Natuurlijk zijn dat theoretische maxima en gaan veel scholen gericht aan de slag met afstandsonderwijs, bijvoorbeeld voor bepaalde lessen in bepaalde vakken. Op die manier verzekert men dat afstandsonderwijs nooit disproportioneel wordt, aldus de minister.

Op de maxima wordt een belangrijke uitzondering gemaakt voor leerlingen topsport, ballet en het hbo5. Topsporters verblijven soms wekenlang in het buitenland voor toernooien of trainingen en krijgen in de praktijk soms meer afstandsonderwijs. Het hbo5 Verpleegkunde behoort tot het hoger onderwijs, waar de beperkingen uiteraard niet voor gelden. Toch wordt door de formulering ook voor die richtingen altijd een combinatie met contactonderwijs geëist. Ook daar is 100 procent afstandsonderwijs niet mogelijk.

Minister Ben Weyts wijst graag op een belangrijk detail in het ontwerp van decreet. Bij hybride leren, denken veel mensen aan klassikaal hybride leren. Maar dat hoeft niet altijd zo te zijn. Zo zijn er op dit moment al scholen die voor leerlingen die korte tijd afwezig zijn, maar die eigenlijk niet ziek zijn of zich niet ziek voelen (bijvoorbeeld in het geval van een coronabesmetting), in afstandsonderwijs willen voorzien. Aangezien het gaat om een korte periode kunnen die leerlingen geen gebruik maken van bijvoorbeeld Bednet. De minister benadrukt wel dat het ontwerp van decreet in geen geval een decretaal recht op een dergelijk afstandsonderwijs opent. Daarom vraagt de minister dat de school die modaliteit (enkel in groep of ook individueel) opneemt in het schoolreglement. Zo is het voor iedereen duidelijk.

5.1. Keuze van de school

Of afstandsonderwijs al dan niet wordt ingezet, is volledig de keuze en verantwoordelijkheid van de school. Ook de wijze van organisatie van het interactief afstandsonderwijs, synchroon of asynchroon, alsook de keuze tot het aanbieden aan een leerlingengroep of aan een individuele leerling behoort tot haar autonomie. Die autonomie moet de ruimte bieden om gedifferentieerd in te spelen op de noden en competenties van de betrokken leerling en leerkracht.

Het ontwerp van decreet opent dus nooit een recht op afstandsonderwijs voor een leerling wanneer de school beslist om niet te voorzien in afstandsonderwijs. Zo wil de minister de scholen behoeden voor vragen van overenthousiaste ouders. Hij wil ook vermijden dat scholen op korte termijn beslissen om te schakelen naar afstandsonderwijs zonder dat de kwaliteit gegarandeerd is. Afstandsonderwijs moet een bewuste keuze zijn waar goed over is nagedacht.

Artikel 6 van het ontwerp van decreet maakt ook duidelijk dat afstandsonderwijs enkel is toegestaan binnen de schooltijd, die elders staat gedefinieerd. Er verandert dan ook niets aan het prestatiestelsel van leerkrachten of aan de aanwezigheidsregels voor leerlingen. Het is een belangrijke geruststelling voor ouders en personeel dat de schooluren gerespecteerd worden.

De minister kan niet genoeg benadrukken dat het ontwerp van decreet ook niet los gezien mag worden van het ruimere beleid voor digitalisering dat hij de voorbije jaren heeft gevoerd. Hij wil scholen het signaal geven dat ze er niet alleen voor staan. Via Digisprong werd 375 miljoen euro vrijgemaakt voor infrastructuur en professionalisering met betrekking tot digitaal onderwijs. Ook werd op 1 september 2021 het Kenniscentrum Digisprong opgericht. Het kenniscentrum neemt verschillende taken op om het onderwijsveld te ondersteunen bij het gebruik van ICT. Om interactief afstandsonderwijs te ondersteunen werden een aantal maatregelen genomen door de onderwijsverstrekkers, naast de infrastructurele ondersteuning en de stappenplannen onder impuls van het Kenniscentrum Digisprong. Vanuit wetenschappelijke invalshoek is er werk gemaakt van een evidencebased praktijkgids voor leerkrachten om op een kwaliteitsvolle manier het interactief afstandsonderwijs verder uit te bouwen.

Met het decreet van 24 juni 2022 over de relancemaatregelen in het onderwijs wordt in extra nascholingsmiddelen voorzien voor het onderwijspersoneel om ICT-

opleidingen te volgen. Dat versterkt de deskundigheid van het schoolteam op het vlak van ICT-competenties. Ter ondersteuning van het bestuurs- en onderwijzend personeel in het secundair onderwijs is een bijkomend nascholingsbudget uitgetrokken van 120 euro per organieke voltijdse betrekking. Die middelen worden uitbetaald in de vorm van gekleurde nascholingsmiddelen. De scholen en centra kunnen op die manier samen met hun personeel hun (ICT-)professionalisering zelf in handen nemen en nagaan welke opleidingen voor hun personeel en binnen de schoolcontext of centrumcontext interessant zijn.

Daarnaast besliste de Vlaamse Regering in het kader van cao XII in ICT-materiaal te voorzien voor leerkrachten. In totaal werd daarvoor 85 miljoen euro uitgetrokken. Het ontwerp van decreet past dus absoluut in een breder plaatje, stelt de minister.

5.2. Oog voor kwaliteit

Vandaag is er niets geregeld voor afstandsonderwijs. Er zijn dus ook geen kwaliteitsvereisten. Net daarom vraagt het ontwerp van decreet dat scholen voorafgaandelijk werk maken van een analyse van de beginsituatie. Alvorens over te gaan tot afstandsonderwijs, is het belangrijk om te checken of iedereen beschikt over voldoende materiaal en kunde, en zin heeft om er een succes van te maken. Dat zijn cruciale elementen om er op school een succes van te maken.

De minister merkt op dat hij daarmee geen planlast wil creëren. Het is niet nodig dat de beginsituatieanalyse een papieren tijger wordt die ergens in een map verdwijnt. Daarom werd in het ontwerp van decreet ingeschreven dat een school die analyse voor zichzelf moet maken. Het is belangrijk dat de analyse gebeurt, maar die hoeft bijvoorbeeld niet volledig uitgeschreven gerapporteerd te worden. In de scholen die de minister vorig jaar heeft bezocht, zat het wat dat betreft goed. Toch wil hij de scholen ervoor behoeden om halsoverkop te beslissen over afstandsonderwijs. Hij vindt dat die beslissing weloverwogen moet gebeuren.

In dat kader wordt gevraagd dat een school een visie ontwikkelt. Daarover moet geen rapport worden ingediend, maar er moet wel een visie zijn. De scholen kunnen rekenen op het Kenniscentrum Digisprong en binnenkort op het Leerpunt voor wetenschappelijk onderbouwde methodieken. De minister vindt het belangrijk dat hybride onderwijs echt ten goede komt van de onderwijskwaliteit.

Tot slot gaat hij in op artikel 11 van het ontwerp van decreet dat de datum van inwerkingtreding bepaalt. Het decreet treedt in werking op de maandag na de paasvakantie van 2023. Die datum zorgt ervoor dat scholen die volgend jaar hybride onderwijs willen aanbieden zich voldoende kunnen voorbereiden, bijvoorbeeld door het schoolreglement aan te passen en door de schoolraad te betrekken. Zo wordt ook vermeden dat scholen plots omschakelen naar afstandsonderwijs. Na de coronacrisis hoopt de minister dat dat definitief tot het verleden behoort.

5.3. Oog voor iedereen

Zowel voor de minister als voor bijvoorbeeld de Vlor is het heel belangrijk dat de school de participatiekansen voor elke leerling verzekert. Niet iedereen heeft thuis een rustige plaats om te werken en afstandsonderwijs te volgen. Niet iedereen heeft thuis snel internet om een streaming te bekijken. Sommige kinderen hebben misschien gewoon verzorging nodig op school of leerkrachten willen leerlingen van dichtbij in het oog houden. Voor die kinderen en personeelsleden wil de minister verzekeren dat zij altijd welkom zijn op school. Meer zelfs, als een school afstandsonderwijs wil aanbieden, moet ze nadenken over hoe ze een plek voor die leerlingen en personeelsleden kan garanderen. Dat is dan ook als voorwaarde geformuleerd.

Als een school vaststelt dat leerlingen niet klaar zijn voor afstandsonderwijs (wegens beperkte zelfstandigheid, ontoereikende thuissituaties enzovoort) en dat niet elke leerling kan volgen, dan beslist ze beter om geen afstandsonderwijs te organiseren.

Verder vindt de minister het belangrijk dat de beslissing om in te stappen in hybride onderwijs ook voldoende gedragen is door alle geledingen in de school. Daarom moet afstandsonderwijs verplicht worden ingeschreven in het schoolreglement. Dat moet voorafgaandelijk worden besproken in de schoolraad in aanwezigheid van ouders, schoolbestuur enzovoort. Zo moet men voldoende gedragenheid krijgen. Het schoolreglement zorgt ook voor duidelijke communicatie naar de ouders. In het schoolreglement wordt immers de organisatie van het schooljaar opgenomen, waarover wordt gecommuniceerd naar ouders. In het schoolreglement moet worden opgenomen dat de leerstof die wordt gezien in afstandsonderwijs ook geëvalueerd kan worden. Zo wordt een stevige juridische onderbouw gegeven aan scholen en wordt juridisering tegengegaan.

Afstandsonderwijs moet ook worden ingeschreven in het arbeidsreglement, waarover altijd lokaal wordt onderhandeld. Ook daar worden alle spelers bij betrokken. Afstandsonderwijs heeft immers wel degelijk een impact op de werkomstandigheden, zoals bijvoorbeeld de plaats van tewerkstelling. Een school die wil instappen in hybride onderwijs, zorgt dan ook het best voor gedragenheid in het lerarenteam. Dat is een cruciale succesfactor.

6. Besluit

Minister Ben Weyts concludeert dat het ontwerp van decreet het huidige juridische vacuüm invult. Een en ander moet bijdragen tot een betere onderwijskwaliteit en gedragenheid. Niemand mag uit het oog verloren worden. De scholen krijgen een duidelijke juridische fundering voor hybride onderwijs, zonder dat alles in regels is gegoten. De minister hoopt dan ook op steun voor het ontwerp van decreet.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe heeft een aantal bezorgdheden over het ontwerp van decreet. Hij vraagt zich af of de scholen op korte maar ook op langere termijn niet in de problemen zullen komen, want zij staan al onder enorme druk. Hun draagkracht is al enorm verkleind, vindt hij.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State, dat vernietigend was over de retroactiviteit van het ontwerp van decreet, werd de inwerkingtreding uitgesteld van 1 september 2022 naar 17 april 2023. In zijn advies over de retroactiviteit stelde de Raad van State dat het feit dat de regeling onmiddellijk wordt ingevoerd zonder de totstandkoming van een noodzakelijke decretale of reglementaire basis af te wachten, en dat, wanneer de regeling uiteindelijk tot stand komt, ze terugwerkende krachten verleent om de al gangbare praktijk te bevestigen, in beginsel niet toelaatbaar is. De spreker is tevreden dat de inwerkingtredingsdatum later werd, maar dat kon volgens hem ook op 1 september 2023. Het gaat immers, zoals in de memorie van toelichting wordt omschreven, om afstandsonderwijs vanaf het schooljaar 2023-2024.

Zijn fractie vindt dat heel vreemd omdat bijna alle onderwijsdecreten op 1 september in werking treden. Aan de andere kant kunnen scholen hun reglementen wel

vooraf al aanpassen voor het daaropvolgende schooljaar. Hij vraagt of de minister daarmee rekening heeft gehouden. Hij vindt het sowieso niet evident om nog addenda bij te voegen aan schoolreglementen, vanwege de administratieve rompslomp.

De Vooruitfractie stelt zich vragen bij de rechtszekerheid voor de scholen die afstandsonderwijs geven, aangezien de inwerkingtreding nog niet voor dit schooljaar is. Nu blijken zij in een juridisch vacuüm te zitten. Als een leerling in juni bijvoorbeeld een C-attest krijgt en de leerling wijt dat aan het afstandsonderwijs en de moeilijkheden die daarbij werden ervaren, dan is de kans heel groot dat de Raad van State de leerling gelijk zal geven, aldus Steve Vandenberghe. De minister zou ervoor zorgen dat het afstandsonderwijs vanaf dit schooljaar decretaal gedekt was. De scholen werden aangemoedigd om verder te doen zoals ze bezig waren, maar nu de Raad van State die scholen terugfluit, laat de minister die scholen in rechtsonzekerheid achter, vindt hij. Hij noemt dat zorgwekkend.

In de beleidsnota stelde de minister dat hij het decreet Participatie en leerlingenrechten zou evalueren en herbekijken. Hij vraagt hoever de minister staat met die evaluatie.

Steve Vandenberghe heeft ook een aantal specifieke opmerkingen over de inhoud van het ontwerp van decreet. Zo is een maximum van 20 procent in de eerste graad voor zijn fractie absoluut onbespreekbaar. Het gaat over 12-jarigen die op die manier misschien een dag per week thuis les moeten volgen. Hij vindt dat zelfgestuurd en zelfregulerend onderwijs en zelfregulerend leren ook perfect op school kunnen worden aangemoedigd en aangeleerd. Voor Vooruit is dat duidelijk een afbouw van de school als leer- en leefplek. Het sociale aspect valt daarbij niet weg te denken, vindt hij. Dat raakt vooral de kinderen die het moeilijk hebben in de maatschappij en hij noemt het een contradictorische beslissing na de lessen die men uit de coronacrisis heeft getrokken.

De spreker is ook geen voorstander van het maximum van 30 procent in de tweede graad. In de derde graad is 40 procent afstandsonderwijs mogelijk. Hij vraagt zich af hoe men op die manier de dalende onderwijskwaliteit wil tegengaan. Voor zijn fractie is 10 procent in de derde graad het absolute maximum, omdat men dan ook de link legt met de verdere onderwijsloopbaan.

Het belangrijkste argument voor het invoeren van afstandsonderwijs is het stimuleren van zelfgestuurd en zelfregulerend onderwijs. In de memorie van toelichting wordt benadrukt dat indien kinderen thuis niet over de nodige infrastructuur beschikken, de school moet voorzien in een ruimte waar de leerling op school kan deelnemen aan afstandsonderwijs. Steve Vandenberghe vraagt of de Vlaamse Regering geen betere manieren kent om zelfstandig leren aan te moedigen, waarbij de school niet inboet op de dienstverlening aan jongeren en ouders. Volgens de spreker gaat het ontwerp van decreet uit van het naïeve idee dat scholen precies weten voor welke leerlingen het moeilijk is om afstandsonderwijs van thuis te volgen. Volgens hem is het voor de scholen vaak niet gemakkelijk om in te schatten of de leerling thuis over een ideale ruimte en/of klimaat beschikt. De leerling zal dat ook niet snel zelf aangeven en scholen kunnen niet van al die zaken op de hoogte zijn, vindt hij.

Zijn fractie vreest ook voor groeiende verschillen tussen de scholen, omdat men, rekening houdend met hun doelpubliek, in meer of mindere mate zal kunnen kiezen voor het inzetten van interactief afstandsonderwijs als werkvorm. Hij ziet een tweedeling ontstaan: enerzijds scholen met afstandsonderwijs, met een publiek dat daarin kan meegaan, en anderzijds scholen zonder afstandsonderwijs. De evenwichten dreigen in het gedrang te komen. Heeft de minister daar rekening mee gehouden?

De minister geeft aan vertrouwen te hebben in de autonomie van de schoolbesturen. Maar anderzijds sluit men wel de aanloopstructuuronderdelen uit van interactief onderwijs vanwege de kwetsbare doelgroep. Waarom heeft men daar niet het vertrouwen dat de schoolbesturen binnen hun context de juiste beslissingen kunnen nemen? En hoe zit het dan met het gelijkheidsbeginsel?

Ook verzekeringstechnisch lijkt er veel onzekerheid te bestaan. Wat als er tijdens het afstandsonderwijs thuis iets gebeurt? De minister verwees hiervoor naar het schoolreglement, waarin dat moet worden uitgeklaard. Maar zo eenvoudig is dat niet, denkt de spreker, want de verzekering van de school kan onmogelijk gelden als leerlingen thuiszitten. De ouders zijn op dat moment verantwoordelijk voor hun kinderen, want de schoolverzekering dekt enkel wat er binnen de schoolmuren gebeurt en op de kortste weg van school naar thuis.

Tot slot vraagt Steve Vandenberghe een monitoring van het afstandsonderwijs in de scholen. Hoeveel scholen maken er op schooljaarbasis gebruik van en in welke mate? De Vooruitfractie is er niet van overtuigd dat het ontwerp van decreet momenteel op punt staat. Men zit nog met te veel vragen om het te kunnen goedkeuren.

1.2. Hilâl Yalçın

Hilâl Yalçın stelde bij de toelichting vast dat de minister zich voor het ontwerp van decreet op een aantal wetenschappelijke onderzoeken heeft gebaseerd. Ze wil daarbij herinneren aan een breed gedragen resolutie van Björn Rzoska, Koen Daniëls, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht en Hannelore Goeman van december 2020 over aanbevelingen voor het Vlaamse coronabeleid in het beleidsdomein Onderwijs door de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid (*Parl. St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 582/1-3). Daarin werden aan de Vlaamse Regering 108 aanbevelingen gedaan en een aantal daarvan zijn nog altijd van cruciaal belang voor de kwaliteit van het onderwijs, vindt ze.

Een van de aanbevelingen is om te blijven inzetten op maximaal contactonderwijs, en dus om afstandsonderwijs zo veel mogelijk te vermijden, om de psychosociale gevolgen van de coronacrisis binnen de perken te houden. Men vraagt ook om aandacht te besteden aan het mentaal welbevinden van alle leerlingen door de scholen en centra maximaal open te houden. Men moet daarbij extra aandacht hebben voor kwetsbare leerlingen. Een derde aanbeveling is om een kwaliteitskader te ontwikkelen voor online afstandsonderwijs in samenwerking met de onderwijssectoren. Ten slotte pleit men ervoor om extra aandacht te besteden aan kwetsbare kinderen, zodat ze te allen tijde in een veilige omgeving onderwijs kunnen volgen.

Die aanbevelingen verwoorden volgens haar twee inzichten. Enerzijds is er het grote belang van de scholen, als fysieke plek en als leef- en leergemeenschap, voor het mentaal welbevinden en psychologisch welzijn van leerlingen. Anderzijds is er het besef dat interactief afstandsonderwijs niet alleen in pandemietijden een niet te onderschatten meerwaarde kan betekenen voor het onderwijs. Met die elementen in het achterhoofd is het voor haar duidelijk dat een structurele versterking van de digitalisering van het leerplichtonderwijs altijd samen moet gaan met een kwaliteitsvolle sociale interactie op een fysieke plaats.

Digitalisering past voor cd&v in een pedagogische ambitie. Ze citeert in dat verband professor Orhan Agirdag, die stelt: "Onderwijs heeft als taak iedereen evenveel kansen te geven en iedereen mee te nemen. Je kan technologie gebruiken om inclusief te gaan werken." De spreker merkt op dat de minister in een persbericht van november 2022 een gelijkaardige uitspraak heeft gedaan: "We willen dat scholen desgewenst het contactonderwijs kunnen combineren met hoogstaand

afstandsleren. Dat biedt veel kansen om de sterke leerlingen meer uit te dagen en de kwetsbare leerlingen beter te begeleiden, dus te zorgen voor meer onderwijskwaliteit voor alle leerlingen." Hilâl Yalçın kan zich daar helemaal in vinden.

Het stemt haar tevreden dat het garanderen van het leerrecht en de participatiekansen van elke leerling, met speciale aandacht voor leerlingen die zich in een kwetsbare thuissituatie bevinden of leerlingen met specifieke ondersteuningsnoden, in de memorie van toelichting als een van de randvoorwaarden voor interactief afstandsonderwijs wordt genoemd. Maar dat zorgt ook voor extra uitdagingen voor schoolteams. Daarom moet men blijven inzetten op ondersteuningsinitiatieven die hen kunnen versterken in het aanbieden van interactief afstandsonderwijs.

De cd&v-fractie vindt dat het ontwerp van decreet getuigt van een zorg voor evenwicht. Men heeft de twijfels die tijdens de ontwikkeling van het ontwerp van decreet bij een aantal onderwijssectoren zijn ontstaan in belangrijke mate weggelaten. Ze gaat in op een aantal essentiële elementen, die ook in de memorie van toelichting helder zijn verwoord: "Het decretaal kader voor hybride onderwijs biedt aan scholen en centra maximale mogelijkheden om, volgens het eigen pedagogisch project, het interactief afstandsonderwijs autonoom vorm te geven. In het bieden van deze ruimte, blijft contactonderwijs nog steeds een centrale pijler. Het dient in combinatie met dit contactonderwijs te worden aangeboden. Om de minimale garanties op het behouden van een kwaliteitsvol evenwicht tussen beide componenten te verzekeren, wordt dan ook voor het interactief afstandsonderwijs een maximum ingeschreven." Dat lijkt haar toch belangrijk, want ze heeft het gevoel dat een aantal collega's het bijna als een verplichting beschouwen. Volgens haar interpretatie is het vooral een mogelijkheid die men aan elke school aanbiedt.

De maximumgrenzen in het ontwerp van decreet zorgen ervoor dat het interactief afstandsonderwijs zich nooit disproportioneel kan verhouden ten opzichte van het contactonderwijs. Voor cd&v is dat een heel belangrijk element.

Hilâl Yalçın vraagt de minister naar de scope van het ontwerp van decreet. Het gaat over een aanpassing aan de Codex Secundair Onderwijs en ze vraagt wat dat effectief zou kunnen betekenen voor het basisonderwijs. Ze heeft uit de toelichting van de minister begrepen dat dit a contrario niet kan in het basisonderwijs. Hoe zit het precies voor het basisonderwijs? Is daar nog een decretaal kader nodig in het geval er zich bijvoorbeeld opnieuw een pandemie voordoet en het basisonderwijs zou moeten schakelen? Ze vraagt naar verheldering hierover.

Het lid kijkt uit naar de reflecties van de minister en besluit dat de cd&v-fractie met overtuiging voor het ontwerp van decreet zal stemmen.

1.3. Gwendolyn Rutten

Gwendolyn Rutten wil eerst reageren op de tussenkomst van Steve Vandenberghe. Ze wijst erop dat het een ontwerp van decreet is dat zaken mogelijk maakt en bij haar weten geen enkele school verplicht om in dat kader te stappen. Als men dat weet, vervallen al heel wat argumenten. Het lijkt haar niet de bedoeling om dwingend of richtinggevend op te treden. Ze begrijpt dat het ontwerp van decreet garanties moet bieden aan scholen die er wel aan willen beginnen, rekening houdend met de verschillende onderwijsspelers.

Voor de Open Vld-fractie hoefde dat op zich niet. Dit is een land met vrijheid van onderwijs en met een heel divers scholenaanbod. Haar fractie denkt dat scholen zelf kunnen oordelen of en hoe ze hybride onderwijs mogelijk willen maken. Maar ze erkent dat men van vrijheid van onderwijs stilaan evolueert naar een onderwijssysteem met meer regels, meer duidelijkheid en meer eenheid.

Een belangrijke voorwaarde voor haar fractie is dat het niet de bedoeling kan zijn om planlast te creëren. Ze is blij dat de minister aangeeft dat het niet de bedoeling kan zijn dat scholen voorafgaandelijk uitgebreide rapporten moeten opstellen en men gaat procederen omdat op voorhand niet voldoende werd gerapporteerd over hoe men met die nieuwe technologie aan de slag wil gaan. De minister gaf zelf aan dat het volstaat dat men kan aantonen dat men een visie heeft uitgewerkt en op voorhand voldoende heeft nagedacht. Er komen dus geen formalisme of ministeriële besluiten aan te pas.

Een tweede algemene opmerking is dat men hybride onderwijs ook gewoon op school kan aanbieden. Dat staat in het ontwerp van decreet. Het is niet omdat het om een hybride vorm van onderwijs gaat dat men dat per definitie ook thuis moet volgen. Dat geldt bijvoorbeeld zeker voor leerlingen met een moeilijke thuisomgeving. In dergelijke situaties kan men ook op school de nodige infrastructuur aanbieden voor hybride lessen. Ze denkt dat daar wel voldoende rekening mee wordt gehouden.

De spreker heeft tot slot een aantal punctuele vragen. De minister benadrukt dat hybride onderwijs ook individueel kan worden toegepast, dus niet per definitie voor een volledige klas. Tellen de maxima dan ook? Ze hoopt dat men dat niet zo moet interpreteren en dat dat in de toelichting duidelijk wordt gemaakt.

Gwendolyn Rutten heeft een vraag over het feit dat voorafgaand in het schoolreglement moet worden opgenomen van welke structuuronderdelen van hybride onderwijs men zal gebruikmaken. Ze begrijpt dat die structuuronderdelen betrekking hebben op de studierichting. Ze wijst erop dat men natuurlijk niet op voorhand weet in welke klas of in welke studierichting er misschien een kind tijdelijk individueel wil gebruikmaken van die mogelijkheid. Hoe rigide is dat, wat zijn de mogelijkheden om af te wijken en moet men dat, in het geval van de individuele mogelijkheid, niet iets flexibeler bekijken?

Een laatste punt gaat over de verplichte interactie. Een combinatie lijkt haar ideaal. Ze kan zich wel inbeelden dat men leerlingen vraagt om iets voor te bereiden en dat de interactie nadien klassikaal gebeurt. Ze gaat ervan uit dat asynchroon niet per definitie wil zeggen dat de interactie ook digitaal moet zijn. Die interactie kan er ook in bestaan dat de les volledig digitaal gegeven wordt en men in de les nadien oefeningen maakt en de theorie gaat toepassen. Is dat ook wat men verstaat onder asynchrone interactie?

Ten slotte ondersteunt ze de punctuele opmerking van cd&v dat het wel belangrijk is dat er geen verwarring ontstaat voor het basisonderwijs. Het lijkt haar goed dat dat aan bod komt bij de bespreking. Ze geeft nog mee dat ze het persoonlijk heel belangrijk vindt om op school aanwezig te zijn, zo veel mogelijk. Maar dat algemene basisprincipe mag niet in de weg staan dat men van hybride onderwijsvormen leert gebruikmaken. Open Vld denkt dat het ontwerp van decreet daartoe een kader biedt, maar als er bijsturing nodig is omdat het nu te rigide is, dan is de partij bereid om daarin mee te gaan.

1.4. Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman geeft aan dat haar fractie moderne technologieën absoluut omarmt, en ze vindt dat die ook op school voldoende aangeleerd moeten worden en optimaal gebruikt en ingezet moeten worden. Daarin volgt ze de minister. Een ontwerp van decreet dat dat aanmoedigt en dat daar verder op inzet, wil ze zeker steunen.

Maar ze is het wel eens met Steve Vandenberghe dat het daar eigenlijk niet over gaat. Het is geen ontwerp van decreet dat er gekomen is vanwege onderwijskun-

dige en pedagogische motieven, vindt ze, het is eerder een regularisatiedecreet. Daarbij is er te weinig over de grond van de zaak nagedacht en heeft men er op het einde van het proces een aantal pedagogische zaken bijgenomen, om het wat te verbloemen. Maar eigenlijk was het en is het nog altijd een ontwerp van decreet dat afstandsonderwijs mogelijk maakt, vindt ze. Het gaat dan om thuisonderwijs met vrij hoge – volgens haar fractie te hoge – percentages. Men moet kinderen in de eerste graad niet thuis laten werken, maar men maakt het wel mogelijk. Men maakt het ook mogelijk dat in de derde graad 40 procent van de instructietijd thuis vanop afstand kan worden gegeven. Doordat er weinig beperkingen zijn op de manier waarop men die 40 procent organiseert, dreigen bepaalde vakken misschien volledig of verschillende weken na elkaar in afstandsonderwijs gegeven te worden.

Men kan opwerpen dat dat wellicht niet zal gebeuren, maar het onderwijs kampt momenteel met een acuut lerarentekort. De spreker vindt dat men met het ontwerp van decreet de verantwoordelijkheid voor een deel doorschuift. Er zijn niet genoeg hefboomen en men is niet in staat om echt iets te doen aan het lerarentekort, dus probeert men op deze manier daaraan een stuk tegemoet te komen. Zo worden er minder inspanningen gedaan voor kwalitatief onderwijs met een leerkracht in de klas en op school.

Tijdens de coronacrisis wilde de minister absoluut de scholen openhouden en de spreker was het daar helemaal mee eens. Op dit moment ziet men nog altijd de gevolgen van het afstandsonderwijs tijdens de coronacrisis, met onder meer een grote leerachterstand die wellicht nog verschillende jaren zal aanhouden. Daarnaast zijn er de psychosociale effecten, die men nu nog in kaart aan het brengen is. Elisabeth Meuleman vreest dat de minister met het ontwerp decreet de deur openzet naar hoge percentages afstandsonderwijs en Groen vindt dat niet verantwoord. Daarom zal de fractie niet voor het ontwerp van decreet stemmen.

1.5. Jan Laeremans

Jan Laeremans vindt het in eerste instantie positief dat er een decretaal kader komt om de modaliteiten en grenzen voor afstandsonderwijs af te bakenen. Want tot nu toe behoorde dat de facto tot de pedagogische vrijheid van de scholen.

Voor de pandemie maakten bijna geen scholen gebruik van de nieuwe werkvormen omdat er geen noodzaak toe was en omdat de meeste scholen niet over de nodige ICT-infrastructuur beschikten. Na de pandemie bleken veel scholen, leerlingen en ouders opgelucht omdat het afstandsonderwijs eindelijk achter de rug lag, want dat bleek niet overal een even positieve ervaring. Hij verwijst naar het onderzoek van onder meer Kristof De Witte, dat wees op een grote leerachterstand en op de impact op het psychosociaal welbevinden van kinderen, zeker voor leerlingen die al een grotere zorgnood hadden. Er waren ook heel wat spijbelende leerlingen in die periode, aldus de spreker.

Toch klonk vanuit bepaalde scholen de wens om het afstandsonderwijs voortaan ook buiten coronatijden structureel in te voeren en zijn partij gaat daar tot op zekere hoogte in mee, mits er een hele reeks voorwaarden zijn. In het initiële voorontwerp van decreet was er nog sprake van de invoering van een uniforme bovengrens van 50 procent, waar veel protest tegen kwam, ook vanuit zijn fractie. De maximumgrenzen zijn nu gedifferentieerd per graad en de percentages liggen lager, maar de spreker vindt dat ze nog altijd erg hoog zijn.

Jan Laeremans heeft een zevental bedenkingen bij de hoge percentages. Ten eerste is er het sociale aspect: secundair onderwijs is meer dan leren alleen, het gaat ook om persoonlijke vorming. Zeker in de derde graad wordt sterk op die pijler ingezet met de nieuwe eindtermen. Ten tweede wil onderwijs ook zelfbewuste en

kritische burgers afleveren en net die aspecten lijken hem moeilijk te bereiken met afstandsonderwijs. Zijn fractie vreest dat volop inzetten op digitalisering zal zorgen voor een verdere individualisering van het onderwijs.

Afstandsonderwijs vereist ook een aantal specifieke competenties van leerlingen om het succesvol te maken, zoals planning, organisatie, tijdsbewaking, doorzettingsvermogen of zelfregulatie. Maar die vaardigheden komen maar traag op gang bij jongeren, vindt hij, dus vindt hij het terecht dat er een onderscheid is gemaakt tussen de verschillende graden. Maar niet alleen de leeftijd maakt een verschil, er is bijvoorbeeld ook de zorgnood bij bepaalde leerlingen. Leerkrachten uit de B-stroom geven aan dat afstandsonderwijs voor die doelgroep niet lukt. Dat bleek ook in de coronaperiode. Het Vlaams Belang vindt dat als het decreet duidelijk stelt dat afstandsonderwijs in het basisonderwijs niet wenselijk is, men die redenering ook moet doortrekken voor een doelgroep die in leeftijd weliswaar ouder is, maar in kennis en kunde maar op het niveau staat van een leerling uit het zesde, vijfde of vierde leerjaar. Daarom had er ook een uitzondering moeten zijn voor leerlingen uit de B-stroom van de eerste graad, vindt hij. Daarom dient zijn fractie een amendement in.

Volgens Jan Laeremans kan meer afstandsonderwijs ook zorgen voor een mogelijke verdieping van de sociale kloof tussen kansrijken en kansarmen, als men niet van jongs af aan kan inzetten op de metacognitieve vaardigheden om leerstof via afstandsonderwijs goed te verwerken. Niet iedere leerling krijgt thuis immers voldoende ondersteuning van de ouders, omdat ze gaan werken, maar soms ook omdat de ouders zelf niet altijd voldoende digitaal geletterd zijn. Dat bleek ook uit onderzoek van PIAAC. Hij erkent dat het ontwerp van decreet geen enkele school verplicht om afstandsonderwijs in te richten, maar de mogelijkheid is er wel.

Wat de wetenschappelijke evidentie achter het ontwerp van decreet betreft, gaat men er eerder voortvarend van uit dat hybride onderwijs sowieso een duidelijke meerwaarde zou bieden ten opzichte van fysiek contactonderwijs. Daar is volgens de spreker nog veel meer wetenschappelijk onderzoek voor nodig in Vlaanderen. Men verwijst veelvuldig naar het OBPWO-onderzoek over blended learning, maar dat onderzoek werd bijvoorbeeld enkel in een coronacontext afgenomen. Het Vlaams Belang ondersteunt dan ook de vaststelling van de Vlor dat er nood is aan bijkomend onderzoek om de effecten in kaart te brengen en ook aan kwalitatieve data over hoe leraren, ouders en leerlingen het hybride onderwijs in niet-coronatijden ervaren.

De spreker vraagt ook hoe men tot de huidige maximumpercentages is gekomen. Is daar enige wetenschappelijke evidentie voor gevolgd of zijn ze vooral een compromis tussen enerzijds de initiële 50 procent en anderzijds de kritieken van de ouderverenigingen, vakbonden en andere stakeholders, die pleiten voor maxima van slechts 10 tot 20 procent?

Een andere vraag is of de scholen effectief klaar zijn voor de structurele inschrijving van het afstandsonderwijs in hun pedagogische plannen en aanpak. Zelfs al zouden de huidige maximumgrenzen wenselijk zijn, dan nog is veel van het afstandsonderwijs in Vlaanderen op dit moment eerder van mindere kwaliteit, meent hij, ondanks de ervaringen die leraren al hebben opgedaan tijdens de pandemie. OESO-expert Dirk Van Damme waarschuwde in dat verband voor het feit dat leraren te weinig technische en pedagogisch-didactische digitale competenties hebben. Ook de onderwijsinspectie was in haar eerste evaluatie van Digisprong niet volledig positief over de voortgang en effecten van die operatie, aldus de spreker.

De Vlaamse Regering heeft pas een half jaar geleden, met het Relancedecreet, middelen vrijgemaakt voor ICT-professionalisering, een jaar na de opstart van de hardwareverdeling in het kader van Digisprong. De spreker vindt dat men moeilijk

kan verwachten dat een jaar na het creëren van meer mogelijkheden tot professionalisering wat betreft ICT, de meerderheid van de leraren al volledig mee is. Een goed ICT-beleid start immers met competente leraren. Zolang dat niet voldoende het geval is, lijkt het hem niet verstandig voor scholen om afstandsonderwijs structureel te verankeren.

Een zesde aandachtspunt zijn de middelen. Het ontwerp van decreet is de facto mee mogelijk gemaakt door de hardwareverdeling door Digisprong. Hij erkent dat de Vlaamse Regering een grote inhaalbeweging heeft gemaakt. Maar achteraf bleek niet iedereen onverdeeld gelukkig, omdat de uiteindelijke kostprijs per leerling voor de school soms hoger lag dan het voorziene budget. Ook op langere termijn is het nodig om het enorm gegroeide hardwareaanbod structureel te onderhouden, wat ook de nodige kosten met zich zal meebrengen. De scholen die nu kiezen om de komende jaren in te zetten op hybride onderwijs willen de garantie dat ze ook in de toekomst voldoende middelen zullen krijgen voor bijvoorbeeld laptops. De spreker denkt dat scholen zich wellicht niet duurzaam zullen engageren voor hybride onderwijs als ze die garantie niet hebben. Voor de langere termijn is er wel de voortzetting van het fonds Digisprong, maar daar is in de begroting 2022 al op bespaard. In dat opzicht lijkt het hem dus niet onlogisch dat scholen toch wel twijfelen of ze die keuze zullen maken.

Ten slotte is er het lerarentekort. Sommige onderwijsspelers stellen dat afstandslernen en blended learning ook ingezet kunnen worden als remedie voor het lerarentekort. Maar dat die onderwijsvorm veel minder personeel zou vergen, lijkt hem een achterhaald idee. Zelfs al geeft men puur digitaal theorie aan honderd leerlingen via afstandsonderwijs, dan nog moet men die theorie nadien fysiek en op een gedifferentieerde manier kunnen inoefenen. Bovendien is afstandsonderwijs zo goed als uitgesloten bij praktijkvakken in het tso en het bso, aldus Jan Laeremans. De Vlor zegt daarbij dat de keuze voor interactief afstandsonderwijs als werkvorm altijd ingegeven moet zijn door pedagogisch-didactische overwegingen en niet om structurele tekorten bij het personeel en in de infrastructuur te compenseren. Afstandsonderwijs mag geen goedkope oplossing zijn in de strijd tegen het lerarentekort.

Daarnaast is Jan Laeremans het eens met de vakbonden als zij stellen dat leraren voldoende inspraak moeten krijgen en er altijd voor moeten kunnen kiezen om hun les volledig fysiek te geven als zij dat beter vinden. Scholen kunnen zo'n hervorming dus niet van bovenaf opleggen, anders dreigen leraren misschien gefrustreerd te raken.

Als scholen willen gebruikmaken van de hier voorliggende decretale mogelijkheden, moeten zij dat dan melden bij de onderwijsadministratie? Jan Laeremans begrijpt dat men de scholen planlast wil besparen, maar als men daar geen zicht op heeft, dan wordt het zeer moeilijk, denkt hij. Zal de administratie weten hoeveel scholen ervan gebruik maken en in welke mate?

Scholen moeten de beginsituatie analyseren als ze hybride onderwijs willen invoeren. Jan Laeremans vraagt of die beginsituatieanalyse alleen een intern instrument vormt of ook door een externe actor gecontroleerd zal worden, bijvoorbeeld door de onderwijsinspectie.

Er wordt ook gesteld dat de school of het centrum voor zichzelf een visie op en doelstellingen over interactief afstandsonderwijs ontwikkelt, maar die visie mag niet leiden tot bijkomende administratieve lasten. Is het ook de taak van de inspectie om dat te controleren?

In coronatijden zag men dat veel scholen het contact verloren met redelijk wat probleemleerlingen en dat de opvolging van afwezigheden zeer moeilijk verliep.

Hoe zal men dat vermijden bij afstandsonderwijs? Wanneer geeft men een B-code voor ongewettigde afwezigheid bij niet-deelname aan afstandsonderwijs? Wat als iemand beweert dat zijn laptop of het internet niet werkte? Zijn daar richtlijnen voor gegeven?

Zodra het hybride onderwijs is ingevoerd op een school, zal de controle op de kwaliteit gebeuren op basis van het ROK. Wordt dat een onderdeel van de gewone formele doorlichting of wordt dat apart doorgelicht? En zo ja, is de onderwijsinspectie daar voldoende op voorbereid en voor uitgerust? Want de inspectie kampt nu al met een zeer grote achterstand wat betreft doorlichtingen.

Jan Laeremans concludeert dat de hoofdkwestie van het ontwerp van decreet zit in de autonomie van de scholen. Scholen krijgen de autonomie om gebruik te maken van hybride onderwijs. Scholen die zich goed voorbereiden, krijgen de kans om de opgedane expertise te benutten en daar is zijn fractie niet tegen. Maar men staat op die manier ook scholen toe om hybride onderwijs te geven als ze daar eigenlijk niet genoeg op voorbereid zijn. Volgens hem staat of valt het ontwerp van decreet daarmee. Het Vlaams Belang wil dat vertrouwen geven aan de scholen, maar het mag geen blind vertrouwen zijn. Het ontwerp van decreet geeft ook een duidelijke richting aan over de doelgroepen. Hij blijft erbij dat men de groep die wordt uitgesloten, zou moeten uitbreiden met leerlingen uit de B-stroom in de eerste graad, vandaar het ingediende amendement.

1.6. Karolien Grosemans

Karolien Grosemans wijst erop dat hybride onderwijs er niet is gekomen om het lerarentekort op te lossen of als oplossing voor de hoge verwarmingskosten van de scholen. De vraag naar hybride onderwijs is wel degelijk vanuit het onderwijsveld gekomen. Leerkrachten, directies en onderwijsverstrekkers zien een meerwaarde in hybride onderwijs en zij willen dat graag voortzetten, maar dan wel binnen een decretaal kader, een juridisch sluitend kader. De spreker vindt dat een heel terechte vraag van het onderwijsveld, want het biedt duidelijkheid en rechtszekerheid.

Ze merkt op dat de minister een eerder beperkte invulling geeft aan het ontwerp van decreet, met niet te veel regels, maar er worden wel een aantal heel belangrijke aspecten naar voren geschoven. Zo moet het onderwijs kwaliteitsvol blijven. Er gaat ook heel veel aandacht naar de leerlingen in een kwetsbare thuissituatie, waarbij men heel alert is voor hun welbevinden. Er is ook altijd de mogelijkheid om op school hybride onderwijs te volgen.

Er wordt ook gevraagd dat scholen de stap weloverwogen zetten en eerst een duidelijke visie ontwikkelen. Scholen moeten iets op papier zetten, maar voor intern gebruik. Dat moet niet naar de onderwijsinspectie of naar het kabinet. Scholen moeten zorgen dat de visie gedragen is en dat iedereen mee is bij de start van het nieuwe jaar. Dat moet wel tijdig gecommuniceerd worden, aldus Karolien Grosemans.

De spreker wijst er nog eens op dat de percentages maximumgrenzen zijn; scholen moeten die percentages niet halen. Maar er wordt wel een kader gecreëerd, zodat men zelf de keuze kan maken. Het zorgt er ook voor dat scholen niet meer afstandsonderwijs kunnen organiseren dan contactonderwijs. Haar fractie noemt het daarom een zeer zinvol ontwerp van decreet. De kern blijft het contactonderwijs; dat is nog altijd de beste onderwijsvorm. Maar ook de meerwaarde van hybride onderwijs is al aangehaald: men kan differentiëren en het kan ook een goede voorbereiding zijn op het hoger onderwijs, waar die onderwijsvorm zeer courant is. Daar worden studenten sowieso al met heel veel nieuwe zaken geconfronteerd en dan lijkt het haar een troef dat ze op zijn minst toch al ervaring hebben met

afstandsonderwijs. De N-VA-fractie heeft vertrouwen in de schooldirecties om dit goed voor te bereiden en ze krijgen daar ook voldoende tijd voor, vindt ze.

De spreker stelt bij een aantal fracties een zekere weerstand vast, misschien omdat het om iets nieuw gaat. Daarom wil men ook evalueren tegen 2026-2027. Maar als er al eerder problemen opduiken, kan men ook korter op de bal spelen, daar is ze van overtuigd.

De minister geeft aan dat hij een onderzoek heeft laten uitvoeren in het kader van OBPWO, maar dat was een vrij beperkt onderzoek. Ze vraagt of er plannen zijn om nog meer onderzoek te doen. Of wordt dat eventueel ook meegenomen in de nieuwe MICTIVO?

2. Antwoorden van minister Ben Weyts

In antwoord op de tussenkomst van Steve Vandenberghe, wijst minister *Ben Weyts* erop dat er in de Commissie voor Onderwijs al herhaaldelijk debatten over dit thema gevoerd zijn en dat hij met de verschillende bemerkingen en suggesties rekening heeft gehouden bij de uitwerking van het ontwerp van decreet. De minister benadrukt dat het hier niet om een verplichting voor de scholen gaat, maar om een vrije keuze voor scholen die er echt klaar voor zijn. Scholen die willen gebruikmaken van de mogelijkheid tot hybride onderwijs moeten dat doen op grond van een analyse en men moet het inschrijven in het school- en arbeidsreglement. Scholen moeten dus goed voorbereid zijn.

Op dit moment geldt er een juridisch vacuüm, wat wil zeggen dat er nu geen beperkingen of maximumpercentages zijn. Het ontwerp van decreet geeft het nodige vertrouwen aan de scholen zelf, maar ook enige verantwoordelijkheid. Daarom wordt een beperkt aantal regels en controlemogelijkheden ingevoerd. Het ontwerp van decreet is er ook gekomen op vraag van een aantal scholen die zelf al met hybride onderwijs aan de slag gegaan zijn, aldus de minister. Die scholen vroegen zich af of ze juridisch correct bezig waren. Het ontwerp van decreet is er ook gekomen vanuit het idee dat men hybride onderwijs optimaal wil kunnen inzetten in functie van een betere onderwijskwaliteit.

Steve Vandenberghe verwees in zijn tussenkomst naar het advies van de Raad van te. De minister wijst erop dat dat over een eerdere versie ging. De Vlaamse Regering heeft intussen de datum van inwerkingtreding aangepast. Het ontwerp van decreet zal in werking treden op 17 april 2023. De reden daarvoor is dat scholen zich moeten kunnen voorbereiden tegen 1 september, want het moet geregeld zijn in het arbeidsreglement en in het schoolreglement. Als men daar op 1 september mee van start wil gaan, dan moet dat met een gedegen voorbereiding gebeuren. Zo heeft men de tijd om een analyse te maken en een visie te ontwikkelen.

Wat de evaluatiebeslissing betreft: dat is dezelfde voor hybride onderwijs als in het kader van het gewoon contactonderwijs. Men moet allebei voldoende motiveren. Dat argument is dus niet gegrond, vindt de minister.

Wat betreft de gehanteerde percentages, wijst de minister erop dat er momenteel helemaal geen beperkingen zijn. Dan moet men bepaalde keuzes maken, maar wel in functie van een theoretisch maximum. Hij heeft verschillende meningen gehoord. Sommigen pleiten tegen elke beperking, anderen net voor nog veel striktere beperkingen. Hij begrijpt dat de percentages voor discussie vatbaar zijn, maar het gaat om een weloverwogen keuze. Het is in elk geval een stap vooruit in vergelijking met de huidige situatie, vindt de minister.

Het ontwerp van decreet biedt bovendien de garantie dat leerlingen altijd op school les kunnen volgen, wat op dit moment ook niet het geval is. De minister wil op die

manier dat ook de kwetsbare leerlingen beschermd worden. Die zekerheid schrijft hij in het ontwerp van decreet in. Ook de specifieke groepen die in de tussenkomsten werden aangehaald, zullen altijd naar school kunnen gaan. Vandaar ook de keuze over de onderwijsvormen en groepen waarvoor afstandsonderwijs wel of niet mogelijk is. Al begrijpt hij dat men ook die keuzes kan betwisten.

Wat het gelijkheidsbeginsel betreft, is het een keuze van de Vlaamse Regering om geen hybride onderwijs te organiseren voor kwetsbare kinderen. De minister probeert een evenwicht te zoeken: men geeft het nodige vertrouwen, met enkele basisvoorwaarden en zonder al te veel administratieve lasten. Het alternatief, waarbij men zo weinig mogelijk op modernisering en ICT-middelen inzet, zou voorbijgaan aan het wetenschappelijk onderzoek, dat stelt dat hybride onderwijs ongetwijfeld een aantal voordelen biedt. Die voordelen zijn er niet altijd overal of voor iedereen en daarom worden enkele beperkingen en voorwaarden opgelegd, ook op grond van het wetenschappelijk onderzoek.

Er wordt in het ontwerp van decreet een keuze gemaakt voor bepaalde onderwijsvormen. Het was de Raad van State die adviseerde om daar een andere keuze in te maken in de aanloopfase.

In antwoord op de tussenkomst van Hilâl Yalçın geeft de minister aan dat er in een kwaliteitskader voorzien is. Ze verwees ook naar afstandsonderwijs in het kader van de coronacrisis, maar dit ontwerp van decreet gaat over iets anders. Het gaat over structureel hybride onderwijs. In de memorie van toelichting werd ook ingeschreven dat die onderwijsvorm niet op structurele basis van toepassing is in het basisonderwijs.

Als antwoord op de opmerking van Gwendolyn Rutten over de planlast zegt de minister dat men altijd de afweging moet maken over voorwaarden en regels. Men moet geen visie of analyse op papier indienen die dan toch niet gelezen zou worden. Afstandsonderwijs maakt wel deel uit van de algemene, gewone doorlichting. Als een school voor hybride onderwijs kiest, dan zal de onderwijsinspectie dat aspect in de totale doorlichting meenemen.

Er kwam ook een opmerking over de impact op het individuele quotum. De minister bevestigt dat dat geen impact heeft. Hij verwijst naar Bednet dat enkel gegeven kan worden bij 36 halve lesdagen afwezigheid op jaarbasis.

Elisabeth Meuleman verklaarde zich aan te sluiten bij de bezorgdheid van de vakbonden die vragen of het niet louter een instrument is dat zal worden ingezet tegen het lerarentekort. De minister herhaalt dat de mogelijkheid tot afstandsonderwijs al bestaat, maar dat men dat liever wat concreter maakt in de vorm van een decreet. Het moet immers opgenomen worden in het arbeidsreglement en dus is er ook betrokkenheid van de sociale partners. Dat lijkt hem afdoende te zijn.

De minister stelt vast dat ze pleit voor meer regels, maar niet de regels die in het ontwerp van decreet vervat zitten. Hij werpt tegen dat op dit moment, zonder het ontwerp van decreet, er in de praktijk nog veel meer mogelijk is, maar dat men desondanks geen echte misbruiken vaststelt. Al wil men dat wel wat beter begeleiden en reguleren, zodat het zo efficiënt en positief mogelijk wordt gebruikt in functie van de onderwijskwaliteit. Er wordt in elk geval een juridisch vacuüm ingevuld en dat brengt enkele beperkingen met zich mee.

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat het gebruik van ICT wel degelijk een positieve bijdrage kan leveren, maar niet per definitie altijd. Daarom moet men naar de leerlingenpopulatie kijken en naar de leerkrachten.

Het amendement van Jan Laeremans houdt in dat er ook een verbod komt voor de B-stroom in de eerste graad. De minister geeft aan dat men uitgaat van het vertrouwen in de scholen. Volgens het amendement zou elke vorm van hybride onderwijs in de B-stroom verboden zijn en dat lijkt de minister dan weer een stap te ver, maar hij begrijpt de bezorgdheid. Het ontwerp van decreet laat ook de mogelijkheid open voor individuele opties. Zeker in de B-stroom kan de samenstelling van een groep heel verschillend zijn. Daarom kan ook daar het hybride onderwijs een win zijn, vindt hij. Gelet op de vrij heterogene samenstelling van de B-stroom kan differentiatie net heel zinvol zijn en daarvoor moet dit ook een nuttig instrument zijn. Maar ook hier geldt dat er voor kwetsbare leerlingen altijd een plek op de school moet zijn.

Jan Laeremans vond ook dat er te veel naar dat ene OBPWO-onderzoek werd verwezen. De minister stelt zich de vraag hoeveel onderzoeken er dan wel besteld moeten worden. Het is bovendien niet de eerst studie hierover; er werd ook al veel buitenlands onderzoek verricht.

Er werd gevraagd of de scholen er klaar voor zijn. Als ze niet klaar zijn, dan moeten ze het niet doen, vindt de minister, vandaar ook de voorbereidende werkzaamheden en de analyse vooraf. Maar scholen die wel klaar zijn en zeker de scholen die daar nu al mee bezig zijn, wil hij zeker niet tegenhouden.

Er werd ook aangehaald dat men te laat middelen heeft vrijgemaakt voor de bijscholing van leerkrachten. De minister heeft in eerste instantie werk gemaakt van het aanbod voor het volwassenonderwijs; ook daarvoor werden bijkomende middelen vrijgemaakt om het aanbod te versterken. Het gaat tenslotte om een hele grote populatie die zich plots aandient.

Voor Jan Laeremans is hybride onderwijs onmogelijk als het over praktijkvakken gaat, maar de minister is het daar niet mee eens. Ook praktijkvakken hebben veelal een theoretische component die hybride kan worden aangeboden, vindt hij. Ook daar kan dat een meerwaarde bieden.

Wat betreft de registratie van de afwezigheden: momenteel staat op de website van de administratie al aangegeven hoe men daaraan gestalte kan geven. Dat is geregeld, merkt de minister op.

Wat het onderzoek betreft: men houdt altijd de vinger aan de pols met de coronamonitor. Er lopen ook nog een aantal internationale onderzoeken, soms ook als uitloper van de coronacrisis. De minister voorziet ook in een wetenschappelijke evaluatie. Indien er meldingen binnenkomen dat er iets fout loopt, dan kan men ook altijd ingrijpen.

De minister concludeert dat het ontwerp van decreet een evenwicht tracht te realiseren. Hij noemt het vooruitgang in vrijheid en verantwoordelijkheid ten voordele van de onderwijskwaliteit. Men heeft een juridisch vacuüm aangepakt en men wil een bijdrage leveren aan de onderwijskwaliteit.

3. Bijkomende vragen en antwoorden

Gwendolyn Rutten vindt dat een aantal punten duidelijk en helder zijn gemaakt, zodat de scholen weten wat ze kunnen verwachten. Net als de minister volgt ze het amendement van het Vlaams Belang niet, omdat er een grote differentiatie is in de B-stroom. Leerlingen die nadien in het reguliere onderwijs doorstromen, moeten ook al in aanraking kunnen komen met hybride onderwijs.

Maar ze vraagt wat er gebeurt als iemand ziek wordt in het buitengewoon secundair onderwijs of in de aanloopstructuuronderdelen. Op dit moment kan men dan

gebruikmaken van Bednet, maar ze vraagt zich af of die mogelijkheid dan niet wordt afgebouwd met dit ontwerp van decreet. Het lijkt haar misschien verstandig om een amendement te maken waarin staat dat hybride onderwijs op individuele basis altijd aangeboden kan worden. Ze denk daarbij aan de eerder aangehaalde voorbeelden zoals ziekte of tijdelijk verblijf in het buitenland. Ze vindt dat in individuele situaties die mogelijkheid altijd moet bestaan en dan hoeft er, wat haar betreft, ook geen beperking op te staan, en hoeft het ook niet beperkt te blijven tot het reguliere secundair onderwijs. Als men het organiseert op een andere manier dan individueel, dan telt dit kader, en dan blijft het zoals het is, aldus Gwendolyn Rutten. Maar ze wil vermijden dat door dit ontwerp van decreet bepaalde zaken strikt gezien onmogelijk worden gemaakt.

Steve Vandenberghe herhaalt zijn standpunt van een maximum van 10 procent voor de derde graad. Hij pleit er absoluut niet voor om alles los te laten. Maar hij begrijpt niet wat de meerwaarde kan zijn voor 12-jarige leerlingen om 10 procent thuisonderwijs te volgen. Het is dan wel niet verplicht, maar waarom wordt het dan opgenomen in het ontwerp van decreet?

Hij heeft geen antwoord gekregen op de vraag over het verzekeringstechnisch aspect van de regeling, wat hem niet onbelangrijk lijkt.

De spreker begrijpt dat de scholen niet verplicht worden tot hybride onderwijs, maar dan dreigt men scholen met twee snelheden te krijgen, vindt hij. Binnen één school zijn ook niet alle kinderen klaar om thuisonderwijs te volgen. Hij heeft heel veel vertrouwen in de scholen, de leerkrachten en de directies, maar zelfs de scholen met een uitstekend beleidsvoerend vermogen weten niet altijd welke leerlingen klaar zijn voor thuisonderwijs. Volgens het ontwerp van decreet mogen scholen kiezen en mag men binnen de school ook nog eens kiezen welke leerlingen welke onderwijsvorm volgen. Hij vindt dat een vrij wankel basis.

Steve Vandenberghe wijst er nog eens op dat alle decretale regelgeving normaal gezien start op 1 september. De scholen hebben dan de maanden voordien de tijd om dat allemaal voor te bereiden en om bijvoorbeeld de schoolreglementen aan te passen. Daarom vraagt hij waarom er gekozen wordt voor 17 april als startdatum, en niet 1 september. Men kondigt wel aan dat het vanaf 1 september van toepassing is, maar toch gaat het decreet al op 17 april in.

Voor Steve Vandenberghe zijn de kinderen het belangrijkste. In hoeverre weten scholen voldoende wat de thuissituatie is van de kinderen en hoe de ouders daarmee omgaan?

Wat de B-stroom betreft, erkent *Jan Laeremans* dat de leerlingenpopulatie daar zeer uiteenlopend is. Maar dat geldt ook voor andere groepen die uitgesloten worden, vindt hij. Het lijkt hem goed dat die leerlingen wel degelijk digitaal competent gemaakt worden, maar dan eerder in computerklassen. Hij vindt het niet nodig om kinderen daarvoor ook nog eens thuis les te laten volgen. Maar hij hoopt dat de meeste leerkrachten in de B-stroom sowieso zullen aangeven dat die leerlingen daar nog niet klaar voor zijn.

Hij denkt ten slotte dat extra wetenschappelijk onderzoek zeker nodig zal zijn en dat men dat moet monitoren voor de komende vijf jaar. Maar dan moet men ook weten of een school al dan niet deelneemt aan het hybride onderwijs en voor welk percentage. Als scholen toch een beginsituatie moeten uitschrijven, kan het volgens hem geen groot probleem zijn om gewoon te melden dat ze afstandsonderwijs zullen geven. Dat kan bij wijze van spreken met één muisklik. Zo weet men bij welke scholen men daarover onderzoek kan voeren.

Gwendolyn Rutten stelt voor om toch een uitzondering mogelijk te maken voor leerlingen die bijvoorbeeld langdurig ziek zijn, zodat zij via afstandsonderwijs toch kunnen deelnemen aan de les. Jan Laeremans vraagt aan de minister of het inderdaad nodig is om dat nog aan het ontwerp van decreet toe te voegen.

Als het over individuele uitzonderingen gaat, dan kan het gebeuren dat scholen daar niet klaar voor zijn, stelt minister *Ben Weyts*. De keuze om dan toch bepaalde onderwijsvormen uit te sluiten, weliswaar heel beperkt – het buso OV1, OV2 en OV3 en het stelsel van leren en werken – werd gemaakt op grond van enkele adviezen. Dat is een afweging die men ter zake heeft gemaakt, aldus de minister. Ten tweede wil men verhinderen dat, wanneer men individuele uitzonderingen inschrijft, dat de facto als een opeisbaar recht zal gelden, zodat ouders dat recht te allen tijde kunnen opeisen.

Het is op grond van het advies van de Raad van State dat de aanloopfase is uitgesloten.

Steve Vandenberghe vroeg waarom er gekozen is voor 17 april en niet voor 1 september. De regeling moet men goed voorbereiden en opnemen in het schoolreglement, dus lijkt het de minister logisch dat dat al voor 1 september kan. Hetzelfde geldt voor het arbeidsreglement.

Er was ook gevraagd of kinderen die thuis afstandsonderwijs volgen ook onder de schoolverzekering vallen. De minister bevestigt dat dat geregeld is in het ontwerp van decreet, maar hij kent niet de exacte bepaling.

Gwendolyn Rutten laat namens de meerderheid weten dat men op dit moment de tekst van het ontwerp van decreet niet zal amenderen en zal bekijken of een amendement duidelijkheid kan brengen. Het heeft geen zin om te improviseren, vindt ze. Maar haar bekommernis bestaat erin dat het ook na de invoering van het decreet mogelijk moet blijven om voor individuele gevallen in individuele situaties, en wat haar betreft in alle onderwijsvormen, een maatwerkregeling te treffen tussen leerling en school.

Minister *Ben Weyts* bevestigt dat laatste punt. En dat geldt ook voor het basisonderwijs. In het basisonderwijs is dat alleen niet mogelijk op structurele wijze. Maar bijvoorbeeld in geval van ziekte waarbij de leerling toch van thuis uit afstandsonderwijs kan en wil volgen, moet dat mogelijk blijven. Maar men wil dat niet formuleren in de vorm van een afdwingbaar recht van ouders.

Gwendolyn Rutten zal bekijken of dat met een amendement nog duidelijker moet worden gesteld, dan wel of de toelichting volstaat.

Wat het verzekeringstechnische betreft, geeft minister *Ben Weyts* nog mee dat dat opgenomen moet worden in de polis van de verzekeraar, voor zover dat nu niet al structureel verwerkt wordt in de aangeboden polissen. Hij gaat er wel van uit dat verzekeraars, op grond van het decreet, dat voortaan sowieso zullen opnemen in hun polis.

III. Stemming

1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1 tot en met 5 worden zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

Artikel 6

Amendement 1 wordt verworpen met 2 stemmen tegen 11.

Amendement 2 wordt verworpen met 2 stemmen tegen 11.

Artikel 6 wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

Artikel 7 tot en met 11 worden zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

2. Stemming over het geheel

Het ontwerp van decreet over het hybride onderwijs in het secundair onderwijs wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Elisabeth MEULEMAN
Hilâl YALÇIN
Jan LAEREMANS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bsc	beroepssecundair onderwijs
buso	buitengewoon secundair onderwijs
hbo5	hoger beroepsonderwijs 5
MICTIVO	Monitor ICT-Integratie in het Vlaamse Onderwijs
OBPWO	onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OV	opleidingsvorm
PIAAC	Programme for the International Assessment of Adult Competencies
ROK	Referentiekader voor Onderwijskwaliteit
tso	technisch secundair onderwijs
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad